

مبانی مداخله در بسترهای تاریخی

از ایدۀ ناطراح

دکتر مهدی زندیه

پرستو پروین

یویا پروین

محمد اکبریان

عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی مداخله در بسترهای تاریخی/ مهدی زندیه ... [و دیگران].
مشخصات نشر	:	فروین: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۲ ص.: مصور (بخشی رنگی).
شابک	:	978-622-6898-50-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	مهدی زندیه، پرستو پروین، پویا پروین، محمد اکبریان.
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۳۹] - ۱۵۲.
موضوع	:	محوطه‌های تاریخی
موضوع	:	Historic sites
موضوع	:	ساختمان‌های تاریخی -- نگهداری و مرمت
موضوع	:	Historic buildings -- Conservation and restoration
موضوع	:	محوطه‌های تاریخی-- ایران
موضوع	:	Historic sites-- Iran
موضوع	:	ساختمان‌های تاریخی -- ایران -- نگهداری و مرمت
موضوع	:	Historic buildings -- Conservation and restoration -- Iran
شناسه افروده	:	زندیه، مهدی، ۱۳۳۹ -
شناسه افروده	:	Zandieh, Mahdi
شناسه افروده	:	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
شناسه افروده	:	Imam Khomeini International University
رده بندی کنگره	:	۱۲۵CC
رده بندی دیویی	:	۳۶۳/۶۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۵۶۹۶۸۰
وضعیت رکورد	:	فیا

عنوان : مبانی مداخله در بسترهای تاریخی / مهدی زندیه تا طراحی

نویسندگان : مهدی زندیه، پرستو پروین، پویا پروین و محمد اکبریان

ناظر فنی : حمید کلهر

ویراستار ادبی : سوسن مافی

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۸-۵۰-۸

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۹

قیمت : ۵۰ هزار تومان

شمارگان : ۵۰۰ جلد

ناشر : انتشارات دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

قزوین، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، تلفن ۳۳۹۰۱۴۲۶ - ۰۲۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مسئولیت حقوقی و قانونی محتوای کتاب بر عهده صاحبان اثر است

فهرست

فصل یکم

مطالعه و بررسی نظریات مربوط به مداخله در بستر تاریخی

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۲-۱- تعریف میراث فرهنگی ۳
- ۳-۱- معرفی برای فهرست میراث جهانی ۶
- ۱-۳-۱- بناهای یادبود گروه ساختمان‌ها و اماکن ۶
- ۲-۳-۱- گروه ساختمان‌های شهری ۷
- ۳-۳-۱- مناظر فرهنگی ۷
- ۴-۱- ارزش تاریخی میراث فرهنگی ۸
- ۵-۱- سطوح مختلف اصالت ۹
- ۶-۱- فرسودگی ۱۱
- ۷-۱- استفاده از حرایم ۱۱
- ۱-۷-۱- گونه‌های حرایم ۱۳
- ۱-۱-۷-۱- حریم حفاظتی ۱۳
- ۲-۱-۷-۱- حریم بصری ۱۳
- ۳-۱-۷-۱- حریم کاربردی ۱۳
- ۸-۱- نشان آثار میراث فرهنگی ۱۴
- ۹-۱- اهداف حفظ و حفاظت ۱۵
- ۱۰-۱- تاریخچه حفاظت و مداخله ۱۶
- ۱۱-۱- انواع نگرش به محافظت ۱۹

- ۱۹ ۱-۱۱-۱- نگرش موزه‌ای (تفکر آیینی)
- ۲۱ ۲-۱۱-۱- نگرش سلولی (توانمندسازی)
- ۲۲ ۳-۱۱-۱- نگرش ارگانیستی (نگرش عقلانی)
- ۲۴ ۱۲-۱- دیدگاه‌های افراد مختلف در بحث مداخله در بسترهای تاریخی
- ۲۴ ۱-۱۲-۱- کامیلو سیتِه
- ۲۵ ۲-۱۲-۱- ریچارد راجرز
- ۲۶ ۳-۱۲-۱- کریستوفر الکساندر
- ۲۷ ۴-۱۲-۱- کوین لینچ
- ۲۹ ۱۳-۱- جمع‌بندی

فصل دوم

بررسی سطوح اقدامات جهت مداخله در بسترهای تاریخی

- ۳۲ ۱-۲- مقدمه
- ۳۲ ۲-۲- مداخله در بستر تاریخی
- ۳۳ ۱-۲-۲- بهسازی
- ۳۴ ۱-۱-۲-۲- بازیافت
- ۳۵ ۲-۱-۲-۲- مراقبت، جلوگیری و ضمانت
- ۳۵ ۳-۱-۲-۲- حمایت
- ۳۵ ۴-۱-۲-۲- استحکام‌بخشی
- ۳۶ ۵-۱-۲-۲- توان‌بخشی
- ۳۶ ۶-۱-۲-۲- بهبود، سازماندهی و بازآبادانی
- ۳۷ ۲-۲-۲-۲- نوسازی
- ۳۸ ۱-۲-۲-۲- تجدید حیات
- ۳۹ ۲-۲-۲-۲- انطباق، به‌روز کردن

۳۹	 تبدیل، دگرگونی
۳۹	 حفاظت
۳۹	 نو شدن
۴۰	 احیا
۴۰	 تعمیر
۴۱	 بازسازی
۴۲	 تخریب
۴۲	 پاکسازی، آواربرداری
۴۲	 دوباره سازی
۴۳	 رویکردهای طراحی در بستر تاریخی
۴۴	 زمینه گرایی و توسعه گرایی
۵۰	 پالیمست
۵۵	 طراحی میانافزا
۵۷	 جمع بندی

فصل سوم

بررسی رابطه ساختار جدید با بستر تاریخی

۶۰	 مقدمه
۶۰	 روش های طراحی در بستر تاریخی
۶۰	 ساختارهای جدید در پشت نماهای تاریخی یا مکتب حفظ نما
۶۲	 درجه صفر
۶۳	 تلفیق
۶۵	 تضاد و تباین
۶۶	 تمسخر آمیز و ناپایدار

۶۸	۳-۲-۶- قیاس یا تشابه
۶۹	۳-۲-۷- غیرقابل رؤیت
۷۰	۳-۲-۷-۱- شفافیت
۷۰	۳-۲-۷-۲- دورنما
۷۱	۳-۲-۷-۳- استتار به وسیله درختان
۷۱	۳-۲-۷-۴- آینه
۷۱	۳-۲-۷-۵- زیرزمین سازی یا دفن
۷۲	۳-۲-۸- مرکب
۷۳	۳-۳- اسناد مربوط به مداخله در محوطه های تاریخی
۷۳	۳-۳-۱- توافقات بین المللی
۷۵	۳-۳-۲- توافقات داخلی
۷۹	۳-۴- جمع بندی

فصل چهارم

تجربه طراحی در بسترهای تاریخی

۸۲	۴-۱- مقدمه
۸۲	۴-۲- برخورد مستقیم با بستر تاریخی
۸۲	۴-۲-۱- محوطه باستانی قلعه سائوخورخه
۸۶	۴-۲-۲- ساختارهای جدید در شهر باستانی کلونیا
۹۱	۴-۲-۳- موزه باستان شناسی هایما در پونتیا اومبریا
۹۴	۴-۲-۴- سایت موزه محوطه باستان شناسی سویاک
۹۷	۴-۲-۵- قصر ژانمار
۱۰۶	۴-۲-۶- پوششی برای یک سایت رومی
۱۰۹	۴-۲-۷- موزه باستان شناسی فرانسوی - رومی، ژان نوول

پیش گفتار

نحوه مداخله در بسترهای تاریخی یکی از چالش‌های اصلی طراحان و برنامه‌ریزان در بحث برخورد با سایت‌های تاریخی و منظر فرهنگی می‌باشد. دلیل اصلی تبدیل شدن مداخله در بسترهای تاریخی به یک چالش برای طراحان و برنامه‌ریزان، تعدد نظریه‌ها و رویکردهای فراوان درمورد این موضوع و همچنین نظریات مختلف نظریه‌پردازان می‌باشد. دلیل این تنوع در رویکردها و نظریه در بحث مداخله در بسترهای تاریخی، منحصربه‌فرد بودن هر بستر تاریخی و یا منظر فرهنگی از لحاظ ویژگی‌های تعریف کننده می‌باشد.

در گذشته بسیاری از نظریه‌پردازان مداخله در سایت‌های تاریخی، این موضوع را مطرح کرده بودند که جمله «دست نزنید خراب می‌شود» باید الگوی برخورد با سایت‌های تاریخی باشد. پس از آن گروه دیگری از نظریه‌پردازان با ارائه جمله «دست بزنید وگرنه خراب می‌شود» اقدام به مقابله با این رویکرد نظریه‌پردازان پیش از خود پرداختند. در این میان یک رویکرد بینابینی را می‌توان اینگونه در نظر گرفت که باید این موضوع را به چالش بگذارد که «چگونه دست بزنیم تا نه تنها خراب شود بلکه باعث بهبود کیفیت آن بستر و طول عمر بیشتر اثر تاریخی و منظر فرهنگی شود».

در این کتاب به بررسی رویکردها و تئوری‌های موجود در بحث مداخله در بسترهای تاریخی و مناظر فرهنگی پرداخته و در هر بخش؛ تئوری‌های منعطف‌تری نسبت به تئوری‌های موجود جهت تعیین چارچوب مداخله در بسترهای تاریخی ارائه شده است، تا قابل استفاده برای هر بستر، با توجه به شرایط و ویژگی‌های آن بستر تاریخی باشد.

در همین راستا در دو بخش اول این کتاب به بررسی نظریات، رویکردها و فلسفه مداخله در بسترهای تاریخی از بحث حفاظت و مرمت تا بحث مداخله سنگین پرداخته شده است و سعی شده تا پارامترهای مشخصی را از نظریات پیش‌تر ارائه شده استخراج کرده تا بحث مداخله را قابل به بحثی با قابلیت تحلیل راحت‌تر تبدیل کند.

در بخش سوم این کتاب نیز به بررسی رویکردهای برخورد با بسترهای تاریخی از نظریات مختلف که تبدیل به طرح و پروژه‌های واقعی در سراسر دنیا شده‌اند، پرداخته شده است و به‌نوعی در این بخش

ساختار تنوری را از پروژه‌های پیش در انجام‌شده با مبانی نظری مشخص استخراج‌شده و آن‌ها با قوانین و پروتکل‌های ارائه شده توسط سازمان‌های ذی‌ربط مقایسه شده‌اند.

در فصل چهارم با در نظر گرفتن مبانی و رویکردهایی که پیش‌تر مطرح‌شده و نظریاتی که در فصول ۱ تا ۳ برای بحث ما مناسب‌سازی شده‌اند، اقدام به بررسی و تحلیل پروژه‌های گوناگون حول این موضوع شده است. در این بخش این نظریه ارائه شد که رویکردهای مداخله در سایت‌های تاریخی به دو دسته تقسیم می‌شوند: مداخله مستقیم و مداخله غیرمستقیم و به‌نوعی بحث مداخله یک بحث وابسته است و نه بحث مستقل. هر یک از این روش‌ها ویژگی‌های مختلفی دارند و با توجه به شرایط بستر، ممکن است برتری بر دیگر روش‌ها پیدا کنند. اما همان‌گونه که پیش‌تر مطرح شد بحث مداخله در سایت‌های تاریخی یک موضوع وابسته است و با توجه به ویژگی‌های بستر تاریخی، رویکرد طراح و نیازهای پروژه باید یک روش منحصربه‌فرد برای هر مداخله طرح‌ریزی شود.

در نهایت هدف اصلی این کتاب ارائه نظریه‌ای با قابلیت و ملاحظات مناسب برای طراحان و برنامه‌ریزان مداخله در بسترهای تاریخی می‌باشد که بررسی نظریات پیش‌تر مطرح‌شده و مهندسی معکوس پروژه‌های انجام‌شده حول این موضوع، در فصل چهارم، نظریه‌ای حول این موضوع ارائه شده است که دارای ویژگی‌های جامع و شامل برای استفاده برنامه‌ریزان و طراحان می‌باشد.

واژگان کلیدی: بستر تاریخی، مداخله، مرمت، حفاظت، میراث فرهنگی